

POVINNÁ PŘEDŠKOLNÍ DOCHÁZKA: SOUČASNÉ VÝZVY A JEJÍ IMPLEMENTACE V PRAXI MATEŘSKÝCH ŠKOL

MANDATORY PRESCHOOL ATTENDANCE: CURRENT CHALLENGES AND ITS IMPLEMENTATION IN PRESCHOOL PRACTICE

Kateřina Valchářová, Eva Šmelová, Pavlína Nastoupilová

Ústav pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

Abstrakt

Tato studie se zaměřuje na analýzu dopadů zavedení povinné předškolní docházky na kvalitu předškolního vzdělávání v České republice, s důrazem na implementaci tohoto opatření v kontextu aktuálního Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Výzkum, který vychází z kvalitativní analýzy rozhovorů s pedagogy, identifikuje klíčové aspekty zavedení povinné předškolní docházky, jako jsou administrativní nároky, přizpůsobení učebního procesu potřebám různorodé skupiny dětí a výzvy spojené s úzkou spoluprací s rodiči. Závěry ukazují na pozitivní dopady tohoto opatření, přičemž zároveň zdůrazňují potřebu podpory pedagogů v oblasti administrativního a metodického zvládnutí změn.

Klíčová slova: povinná předškolní docházka, kvalita předškolního vzdělávání, Rámcový vzdělávací program, kompetenční rámec, podpora učitelů

Abstract

This study focuses on analyzing the impact of the introduction of mandatory preschool attendance on the quality of preschool education in the Czech Republic, with an emphasis on the implementation of this measure within the context of the current Framework Educational Program for Preschool Education (RVP PV). The research, based on a qualitative analysis of interviews with educators, identifies key aspects of the introduction of mandatory preschool attendance, such as administrative demands, adaptation of the learning process to the needs of a diverse group of children, and challenges related to close cooperation with parents. The findings highlight the positive effects of this measure while also

emphasizing the need to support educators in managing administrative and methodological changes.

Keywords: *mandatory preschool attendance, preschool education quality, Framework Educational Program, competency framework, teacher support*

1 ÚVOD

Povinná předškolní docházka, implementovaná v České republice v souladu s aktuálními reformami v oblasti předškolního vzdělávání, představuje klíčový krok k rovnosti příležitostí a kvalitní přípravě dětí na školní docházku. Implementace povinné docházky vyvolala diskusi mezi pedagogy o tom, jak tento krok ovlivňuje praktickou výuku a administrativní procesy v mateřských školách. Cílem této studie je analyzovat, jak pedagogové vnímají přínosy a výzvy spojené se zavedením povinné předškolní docházky a jak tento krok koresponduje s kompetenčními požadavky stanovenými v kurikulu předškolního vzdělávání.

2 TEORIE

Povinná předškolní docházka je v ČR součástí širších změn ve vzdělávací politice, vycházejících z principů rovnosti, inkluze a kvalitního rozvoje dětí. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) zdůrazňuje individuální přístup k dítěti a jeho potřebám a vymezuje klíčové kompetence. Důležitá je nejen jejich realizace, ale i podpora dětí při přechodu na školní docházku, včetně přizpůsobení učebních aktivit. Podle Gregera, Simonové a Strakové (2015) hraje odklad školní docházky klíčovou roli v adaptaci dítěte, přičemž rozhodnutí by mělo vycházet z individuální školní připravenosti. Povinná předškolní docházka může pomoci vyrovnávat rozdíly mezi dětmi a usnadnit jejich vstup do školy. Kompetenční rámec pro učitele mateřských škol, zdůrazňující profesionalitu a reflexi pedagogického jednání, je zásadním nástrojem kvalitního vzdělávání (Šmelová a kol., 2021).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Tato studie využívá kvalitativní výzkumný přístup, konkrétně metodu polostrukturovaných rozhovorů, které byly realizovány s pedagogy mateřských škol v různých regionech České republiky. Respondenti byli vybíráni tak, aby reprezentovali široké spektrum praxí, jak z hlediska typu škol (veřejné, soukromé, venkovské a městské) tak i pedagogických přístupů. Cílem bylo identifikovat, jak pedagogové vnímají zavedení povinné předškolní docházky, jaké výzvy a přínosy s tímto opatřením souvisejí, a jak jsou schopni implementovat nové kompetenční požadavky v praxi. Sběr dat probíhal v průběhu druhé poloviny roku 2024, přičemž data byla analyzována prostřednictvím tematické analýzy (Hendl, 2023).

4 VÝSLEDKY

Analýza dat odhalila několik klíčových zjištění. Pedagogové vyjádřili obecně pozitivní postoj k povinné předškolní docházce z hlediska zajištění rovného přístupu k předškolnímu vzdělávání, zejména pro děti z méně výhodného prostředí. Vnímání povinnosti jako prostředku pro zajištění kvalitní přípravy dětí na školní docházku bylo široce podporováno. Nicméně, administrativní náročnost spojená s evidencí docházky a komunikací s rodiči byla označena za výraznou výzvu. Někteří pedagogové zdůraznili, že povinný rok přináší potřebu přizpůsobení metodických přístupů a diferenciací výuky, což je v souladu s požadavky na individualizovaný přístup k dětem v RVP PV. Z hlediska kompetencí učitelů byla identifikována potřeba dalšího profesního rozvoje v oblasti efektivní komunikace s rodiči a metodiky práce s heterogenními skupinami dětí.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Zavedení povinné předškolní docházky se v praxi ukazuje jako krok k posílení rovného přístupu ke vzdělávání a zlepšení připravenosti dětí na školu. Pedagogové však čelí výzvám spojeným s administrativní zátěží a nutností přizpůsobit výuku různorodým potřebám dětí, včetně těch s odkladem školní docházky. Klíčová je proto podpora učitelů v oblasti praktického využití diferencovaných metod, efektivní spolupráce s rodiči a sdílení osvědčených postupů.

Nezastupitelnou roli v tomto procesu hraje pedagogická diagnostika, která pomáhá identifikovat individuální potřeby dětí a zvolit vhodné intervenční strategie (Šmelová et al., 2021). Pro zajištění kvalitního vzdělávacího procesu je nezbytné zjednodušit administrativní požadavky a poskytnout pedagogům konkrétní metodické nástroje, které jim umožní flexibilně reagovat na individuální potřeby dětí v přechodu na školní docházku. Konkrétně by uvítali školení DVPP zaměřené na tuto oblast, kterých je v současné době velmi málo.

6 LITERATURA

- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2015). *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Edika
- Greger, D., Simonová, J., & Straková, J. (2015). *Spravedlivý start. Nerovné šance v předškolním vzdělávání a při přechodu na základní školu*. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.
- Hendl, J. (2023). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (Páté, přepracované vydání). Portál
- Šmelová, E., Provázková Stolinská, D., Částková, P., Prášilová, M., Plevová, I., Dostál, J., Kubrický, J., & Rašková, M. (2021). *Online aplikace jako nástroj pedagogické diagnostiky a intervence v práci učitele mateřské školy s akcentem na školní připravenost*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Yin, R. K. (2018). *Case Study Research and Applications: Design and Methods* (6th ed.). Sage.